

ნიკო კვარაცხელია,
ისტორიის დოქტორი, პროფესორი,
საქართველოს საპატრიარქოს ანდრია პირველწოდებულის
სახელობის ქართული უნივერსიტეტი

ავთენტურობისა და ინტერპრეტაციის პრობლემა კულტურულ ტურიზმში

რეზიუმე

ავთენტურობისა და მასთან დაკავშირებული ინტერპრეტაციის შესწავლა დაიწყო ფილოსოფოსებმა, კერძოდ, გერმანელმა ფილოსოფოსმა და ეგზისტენციალიზმის ერთ-ერთმა ფუძემდებელმა, მარტინ ჰაიდეგერმა. მან თავის ფუნდამენტურ კვლევაში „ყოფიერება და დრო“ საფუძველი ჩაუყარა ავთენტურობის კონცეფციას. უილიამ და რობერტ ჩემბერსების - „ჩემბერსის მეოცე საუკუნის ლექსიკონი“ გადამუშავებული გამოცემის თანახმად, „ავთენტურობა არის თვისება: ჭეშმარიტების, ან ფაქტებთან შესაბამისობის მდგომარეობა, ნამდვილობა“. ჰაიდეგერმა ავთენტურობის დოქტრინა დააფუძნა ადამიანის ბიოვინების განვითარების აუცილებლობაზე, რისთვისაც იგი Dasein-ით აღჭურვა იმ დახვეწილი ეგზისტენციალური ფაქტორების დასაფასებლად, რომლებმაც შეიძლება ერთდროულად ის შექმნას კიდევ, ან მისი დაზიანება გამოიწვიოს.

ავთენტურობა ტურიზმში უნდა განვიხილოთ როგორც უცნობი ქვეყნის შესახებ ობიექტური ინფორმაციის მიღების აუცილებ-

ლობა. სტატიაში ავთენტურობის საკითხი განხილულია ბაგრატის საკათედრო ტაძრის (XI საუკუნე) შემთხვევის მაგალითზე. რაც შეეხება ინტერპრეტაციას, გიდი არ ხატავს რეალობის შესაძლო მომხმარებლისთვის რეალობის ყველაზე ზუსტი, არსებული სურათის მიწოდებას. ბევრი ტურისტული გიდი ხაზს უსვამს ქვეყნის სილამაზეს და, ამავდროულად, უგულვებელყოფს უარყოფით მხარეებს. ლიტერატურული ექსკურსიების ჩატარებისას - პერსონაჟის ციტირებას, ასევე შეუძლია მომხმარებელს ასწავლოს კულტურა და ადგილობრივი ისტორია. ტურისტული გიდის ინტერპრეტაცია არ არის სწავლება ან „ინსტრუქცია“ აკადემიური გაგებით; აქ მთავარია, გიდის თხრობა სასიამოვნო იყოს ვიზიტორებისთვის; ტექსტი თავისი შინაარსით უნდა იყოს შესაბამისი ტურისტებისთვის; საექსკურსიო ტექსტი გასაგებად უნდა იყოს მიწოდებული ისე, რომ ვიზიტორებმა ადვილად შეძლონ მისი აღქმა და ბოლოს, ინტერპრეტაციას უნდა ჰქონდეს თემა, რომელიც იქნება მეინსტრიმი.

საკვანძო სიტყვები: ავთენტურობა კულტურულ ტურიზმში, გიდის ინტერპრეტაცია კულტურულ ტურიზმში, კულტურული მემკვიდრეობის ავთენტურობა, ტურისტული გიდის ინტერპრეტაციის ჩარჩო.

ნაშრომი მიზნად ისახავს ორი საკვლევი თემის შერჩევას: „ავთენტურობა ტურიზმში“ და ტურისტული გიდის მიერ „ინტერპრეტაციისთვის“ საჩვენებლად შერჩეული ობიექტის ჩარჩოს დადგენა. ტურიზმის კონტექსტში სიტყვა „ავთენტური“ ეტიმოლოგიურად ბერძნული სიტყვიდან „Authentikos“ მომდინარეობს, რაც ნიშნავს „ორიგინალს“ ან „ნამდვილს“. კოენის¹ თანახმად, ავთენტურობა ხაზს უსვამს წინამოდერნული ცხოვრებისა და კულტურის ობიექტების ხარისხს, რომლებსაც არ აქვთ დასავლური ცივილიზაციის გავლენა კურატორებისა და ეთნოგრაფებისთვის, ასევე დამზადებულია ბუნებრივი მასალისგან და თანაც - ხელით. ტურისტული გიდის „ინტერპრეტაცია“ გულისხმობს პროცესს, რომელიც ეხმარება ვიზიტორებს გაიგონ და დააფასონ ადგილის, ობიექტის ან კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელობა. ის სცილდება ფაქტების, ციფრების უბრალოდ მიწოდებასა და მიზნად ისახავს ვიზიტორსა და დანიშნულების ადგილს შორის მნიშვნელოვანი კავშირების, ემოციური ჩართულობის შექმნას. კულტურული ტურიზმის გამოცდილება მიზნად ისახავს ტურისტებისა და ღირსშესანიშნაობების ინტელექტუალური, ემოციური და სულიერი კავშირის წარმოშობას. ადამიანებისა და მემკვიდრეობის ურთიერთდაშორებულების განსაზღვრა - ინტერპრეტაციაა. თავდაპირველად ინტერპრეტაცია განსაზღვრა ფრიმან ტილდენმა (1957), როგორც საგანმანათლებლო აქტივობა, რომელიც მიზნად ისახავს ტურისტებისთვის იმ ადგილების მნიშვნელობებისა და ურთიერთობების გამოვლენას, რომელთაც ისინი სტუმრობენ, ასევე, ინფორმაციას იმ ნივთების შესახებ, რასაც ისინი ხედავენ იქ.²

მეთოდოლოგია: უპირატესობა ენიჭება მეორადი დოკუმენტის/დისკურსის ანალიზის მეთოდს (სამაგიდო კვლევა), რომელიც შესასწავლი ფენომენის უფრო თვალსაჩინო წარმოდგენის საშუალებას იძლევა. მნიშვნელოვანი იყო თანამონაწილეობითი დაკვირვების კვლევის მეთოდის გამოყენება თვისებრივი კვლევის მეთოდებიდან. ეს გულისხმობს მკვლევრის აქტიურ მონაწილეობას

1 Cohen, Authenticity, 1988, pg. 375.

2 Tilden, Interpreting, 1957, pg. 29.

ჯგუფში ან დასაკვირვებელ სიტუაციაში. მტკიცებულება: ავტორი იყო აქტიური გიდი 1974–2004 წლებში; 1982 წლის რესპუბლიკურ კონკურსში – „საუკეთესო გიდი“ გამარჯვებული. სახელმძღვანელოების ავტორი: „გიდის ხელოვნება“, „საექსკურსიო საქმე“. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ გიდი თანაბრად უნდა ფლობდეს თეორიულ ცოდნას და პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებს, მაშინ ძნელი არ იქნება დავასკვნათ, რამდენად მნიშვნელოვანია კვლევითათვის პრაქტიკული უნარ-ჩვევების დაუფლება.

ავთენტურობის პრობლემა ბაგრატის ტაძრის (XI საუკუნე) მაგალითზე:

გიდს საექსკურსიო ტექსტის მოსამზადებლად სჭირდება ვრცელი თეორიული მასალა და პრაქტიკის მკვლევართა და ექსპერტთა მოსაზრებების ანალიზი. ბაგრატის ტაძრის მემკვიდრეობის ნუსხაში შეტანისა და ამოღების ისტორია ასეთია: საქართველო 1992 წელს შეუერთდა მსოფლიო მემკვიდრეობის კონვენციას, რითაც მიიღო პირველი ნომინაციების წარდგენის უფლება. მსოფლიო მემკვიდრეობის ნუსხაში შეტანილ იქნა სამი ძეგლი:

- ბაგრატის კათედრალი და გელათის მონასტერი (1994);
- მცხეთის ისტორიული ძეგლები (1994);
- ზემო სვანეთი, კერძოდ, ჩაჟაში, უშგულის თემიდან (1996).

მატერიალური თუ არამატერიალური ძეგლის შეტანა მემკვიდრეობის ნუსხაში ხანგრძლივი პროცესია, რაც მრავალი საფეხურის გავლას გულისხმობს: პირველი ნაბიჯია – კონვენციის ხელმოწერა და ქვეყნის სტატუსის მოპოვება. შემდეგ საფეხურზე წევრი სახელმწიფო ამზადებს ქვეყნის ტერიტორიაზე არსებული იმ კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის ძეგლების სიას, რომელთაც მიიჩნევს „*გამორჩეული უნივერსალური ღირებულების*“ ძეგლებად. შერჩევის შემდეგ ქვეყანამ უნდა ამტკიცოს, რომ შეთავაზებულ ძეგლზე მენეჯმენტის გეგმა სწორად ხორციელდება და მისი ავთენტურობა შენარჩუნებულია სათანადო მოთხოვნების შესაბამისად. ქართველმა მეცნიერებმა უდიდესი შრომა გასწიეს მცხეთის ისტორიული ძეგლების (1994) იუნესკოს ნუსხაში შესატანად. შემდეგ დადგა ბაგრატის ტაძრის აღდგენის საკითხი, როგორც ცნობილი ხელოვნებათმცოდნე დიმიტრი თუმანიშვილი წერს: 1989–1990 წლებში დაისვა „ბაგრატის ტაძრის“ სრულად აღდგენის საკითხი. მისი აზრით, რესტავრაციის იდეის თაობაზე თავიდანვე გამოიკვე-

თა სამი თვალსაზრისი:

- რესტავრაცია შესაძლებელი და აუცილებელია (სხვათაშორის ამ აზრს ადგა ქალბატონი რუსუდან მეფისაშვილი, რაც მისი მეცნიერული გამოცდილების გამოც გასათვალისწინებელია და იმიტომაც, რომ ის არ შეეწინააღმდეგებოდა ვახტანგ ცინცაძეს, შესაბამისად, ეს მისი მოსაზრებაც უნდა ყოფილიყო);
- რესტავრაცია დაუშვებელია - რადგან ამით შეილახება ავთენტურობა, ჩვენ შევამჩნევთ უნიადაგო ფანტაზიის საუფლოში და ბევრად უკეთესია შევინარჩუნოთ ნანგრევები, თავისი უტყუარობითა და რომანტიკული ხიბლითაც;
- რესტავრაცია საჭიროა, რადგან: ტაძარი, უპირველეს ყოვლისა, ლოცვისა და ჟამისწირვის ადგილია; „ბაგრატის ტაძარი“, თავისი ისტორიული მნიშვნელობით, გაერთიანებული საქართველოს სიმბოლოა და მისი ნანგრევად ყოფნა ნეგატიურ გავლენას ახდენს ეროვნული თვითშეგნებისა და საზოგადოებრივი ცნობიერების თვალთახედვით.¹

2009 წელს დაიწყო ინტენსიური სამუშაოები ბაგრატის ტაძრის აღსადგენად. ხელოვნებათმცოდნეების ნაწილს გაუჩნდა არცთუ უსაფუძვლო შიში რესტავრაციის მართებულობის გამო. პროფესორ თამაზ სანიკიძე წერს: ძეგლს, მით უფრო ისეთს, როგორც ბაგრატის ტაძარია, თავისი ისტორია, მედვე უნდა „ეწეოს“. ეს რომ ასე არ იყოს, ბერძენს არაფერი შეუშლიდა ხელს აღედგინა, ვთქვათ, პართენონი, რომაელს - რომის ფორუმის თუნდაც რომელიმე ნაგებობა, ეგვიპტელს - კარნაკისა და ლუქსორის ტაძრები, სხვას - უამრავი უძვირფასესი ისტორიული ნაშთი. არ ხდება ასე, რადგანაც იცინან, რომ ისტორიულ რელიქვიებთან შეთამამებას იშვიათად მოაქვს სასიკეთო შედეგი. თანამედროვე ბაგრატის ტაძარი ნამდვილად ვერ ჩაითვლება ამგვარ იშვიათობად.²

ბაგრატი დადგა საფრთხის წინაშე. როდესაც ძეგლი საფრთხეშია - ის გადააქვთ საფრთხეში არსებული მემკვიდრეობის ნუსხაში. ბაგრატის საკათედრო ტაძრის სარესტავრაციო სამუშაოები დასრულდა 2012 წელს. კულტურისა და ძეგლთა დაცვის მინისტრმა ნიკა რურუამ 2012 წლის 22 ივნისს პროექტი საზოგადოებას არაკომპეტენტური მოსაზრებებისა და დეზინფორმაციის გაბათი-

1 თუმანიშვილი, ბაგრატის, 2012.

2 სანიკიძე, ღვაწლი, 2012, გვ. 12.

ლების მიზნით შემდეგი სიტყვებით გააცნო: „ბუნებრივია, ასეთ პროექტებს ყოველთვის თან სდევს ათასნაირი მითქმა-მოთქმა, ათასნაირი ჭორი. ხშირ შემთხვევაში, დესტრუქციული ქმედებებიც, იმიტომ რომ არსებობს ძალები, რომლებსაც ძალიან უნდათ, რომ ნებისმიერი მიზეზით საქართველოში განხეთქილება ჩამოაგდონ, მოახდინონ ნებისმიერი თემის პოლიტიზება და ნებისმიერი საგანი იქცეს დავის და შუღლის წინაპირობად“.¹

ასე შემოვიდა ბაგრატის ტაძრის განხილვაში პოლიტიკური დამდგენელი, რომელიც დღემდე რჩება გადაუჭრელ დილემად. სამწუხაროდ, საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკური და საზოგადოებრივი პროცესები, რომლებიც გამოწვეულია, როგორც ქვეყნის შიგნით მოქმედი დაპირისპირებული ძალების, ასევე უცხოელი დამფინანსებლების აშკარა ჩარევით, ღიად იმართება საზოგადოების დასაპირისპირებლად და მიმდინარეობს განსხვავებული აზრის მიუღებლობის ფონზე. იგივე პროცესები ხდება მეცნიერებაში, კულტურაში, სპორტში, ტურიზმსა და ადამიანის საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში. ძნელია დავასახელოთ ფაქტი, მოვლენა, პოლიტიკური და საზოგადოებრივი აქტივობა, რომელსაც საზოგადოება ერთნაირად აღიქვამდეს. კულტურული მემკვიდრეობის დიდებული ძეგლის – ბაგრატის საკათედრო ტაძრის – იუნესკოს ნუსხიდან ამოღების საკითხიც, სამწუხაროდ, ასეთ მოვლენად იქცა.

იუნესკოს მსოფლიო მემკვიდრეობის კომიტეტმა მიიჩნია, რომ ბაგრატის ტაძარმა დაკარგა ავთენტურობა და ის ვერ აკმაყოფილებს იმ კრიტერიუმებს, რომელთა გამოც ის 1994 წელს შეტანილ იქნა მსოფლიო მემკვიდრეობის ნუსხაში. 2017 წლის 12 ივლისს იუნესკომ მსოფლიო მემკვიდრეობის კომიტეტის 41-ე სესიაზე კრაკოვში მიიღო გადაწყვეტილება ძეგლის იუნესკოს ნუსხიდან ამოღებისა და გელათის დატოვების შესახებ.²

ასეთი მკაცრი აღმოჩნდა ავთენტურობის დამდგენ პროფესიონალთა განაჩენი. ამ საკითხზე მოწყობილ ცხარე დისკუსიებში პროფესიონალთა მეტი ნაწილი თანხმდებოდა, რომ ტაძრის აღდგენამ ავთენტურობის დაკარგვა გამოიწვია. „გუმბათის ზომა იციან ზუსტად? იცით, რამხელა მნიშვნელობა აქვს სანტიმეტრს? არავინ

1 რეზივაშვილი, ბაგრატის, 2012.

2 მსოფლიო მემკვიდრეობის კომიტეტის 41-ე სესია. კრაკოვი, პოლონეთი. 2017 წლის 2-12 ივლისი.

იცის, რამდენია ავთენტური! ცინცაძეს ჰქონდა დამთავრების გეგმა, მაგრამ უთხრეს, არა, გაჩერდიო. ამ ბატონს იტალიიდან რომ ჩამოვიდა, (იგულისხმება იტალიელი ექსპერტი – ანდრეა ბრუნო), მინდა ვკითხო, როდესაც ძეგლიდან რჩება ერთი მეთაედი, დანარჩენი კი ყველაფერი ახალი იქნება, ეს ბაგრატია?“ – უთხრა ხელოვნებათმცოდნე გოგი ხოშტარიამ „რადიო თავისუფლებას“ ინტერვიუში.¹

დასკვნის სახით, ტურისტული გიდებისა და იმ ადამიანებისთვის, რომლებიც უცხოელებს აცნობენ ქართულ კულტურას, მნიშვნელოვანია ობიექტური ინფორმაცია, რომელიც გაახმოვანა იუნესკოს მსოფლიო მემკვიდრეობის ცენტრის დირექტორმა **კიშორე რაომ** რადიო „ამერიკის ხმისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში: „რადგანაც ბაგრატის ტაძარს შეუსაბამო რეკონსტრუქცია ჩაუტარდა, იუნესკოს ექსპერტებმა დაადგინეს, რომ მისი გამორჩეული, ზოგადსაკაცობრიო ღირებულება დაკარგულია, რომლის აღდგენაც შეუძლებელია. ამიტომაც, მათი რეკომენდაციაა, რომ გელათის მონასტერს საშუალება მიეცეს, დამოუკიდებლად გამოხატოს გამორჩეული, ზოგადსაკაცობრიო ღირებულება. ამისთვის, რენომინაცია ანუ საქართველოს მთავრობის მიერ ახალი სათაურის, ახალი ნომინაციის შემოთავაზებაა საჭირო, რომელიც გელათის მონასტერს წარმოადგენს და ამ შემთხვევაში, ბაგრატის ტაძარი უკვე მისი ნაწილი აღარ იქნება“.²

ინტერპრეტაციის შესაძლებლობები არქიტექტურულ ექსკურსიებში. ინტერპრეტაციის შემთხვევაში გიდს ესაჭიროება ინტერპრეტაციის თეორიული ჩარჩოების ცოდნა და ამ შემთხვევაში უპირატესია – საინტერესო მასალების შეგროვება საჩვენებელი ობიექტის შესახებ. გიდის ტექსტი უნდა იყოს არსებული მასალების კომპილაცია. გიდის თხრობა ვერ ჩაითვლება პლაგიატად და არც გამოყენებული წყაროების მითითებაა აუცილებელი. საქართველოს დედაქალაქის ძირითადი მიმზიდველობა – რელიეფი და არქიტექტურაა, რომელიც ოდითგანვე ეფუძნება ბუნებისა და არქიტექტურის შერწყმის ჰარმონიას. ქალაქი სავსეა რელიგიური ღირსშესანიშნაობებით – აქ გვერდიგვერდ თანაარსებობენ სხვადასხვა რელიგიის სალოცავები: ქართული მართლმადიდებლური; სომხურ-გრიგორიანული; რუსული ეკლესიები – ალექსანდრე ნე-

1 რეხვიაშვილი, ბაგრატის, 2012.

2 წულაძე, „ახალი“, 2013.

ველის და მიხეილ ტვერელისა; კათოლიკური ეკლესიები მტკვრის ორივე სანაპიროზე; მუსლიმანური მეჩეთი; ებრაელთა სინაგოგა; გერმანული ეკლესია და ჰოსპისი; ცეცხლთაყვანისმცემლობის ადგილები და სხვა. აქ გიდს აქვს უსაზღვრო შესაძლებლობები, ხაზი გაუსვას თბილისელთა ტოლერანტობას, რომ მიწის ასეთ მცირე მონაკვეთზე გვერდიგვერდ მეგობრულად ცხოვრობდნენ განსხვავებული რელიგიების წარმომადგენლები, რომლებსაც აერთიანებდათ ეგრეთ წოდებული „თბილისური ეზოები“, დამშვენებული ხის აივნებით. პოეტი იაკობ პოლონსკი თბილისს „მრავალაივნიან“ ქალაქს უწოდებდა.

თბილისმა შემოინახა უალრესად საინტერესო ქარვასლები, რომლებიც წარსულში ერთდროულად 3-4 ფუნქციას ასრულებდნენ: სტუმართა მიღება საცხოვრებელ სასტუმრო ოთახებში; სავაჭრო საქონლის დასაწყობება - სარდაფებში; სავაჭრო ცენტრის ორგანიზება, ძირითადად, პირველ სართულზე და ზოგიერთ ქარვასლაში აქლემების შენახვა. თუმცა, ქარვასლისთვის დამახასიათებელი მთლიანი სურათის ჩვენება დღეს ტურისტისთვის თითქმის შეუძლებელია.

ის, რაც თვალსაჩინოა და ქალაქის გიდები სიყვარულით აჩვენებენ - არის თბილისური განუმეორებელი ხის აივნებიანი საცხოვრებელი სახლები. შესანიშნავია XIX საუკუნის სადარბაზოები, ასევე შემონახული და კარგად გააზრებული საექსკურსიო ტექსტით. შედარებით ძნელია თბილისური საცხოვრებელი სახლის ორი აუცილებელი ატრიბუტიდან - აივანი და თბილისური სარდაფების ჩვენება. მაშინ, როცა ევროპის დედაქალაქებში მიღებულია მათი დეტალურად დათვალიერება. სარდაფებს ევროპის ქალაქებში მართლაც მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს.

მოგვიანებით, ჩვენთანაც, სარდაფები ხშირად გამოიყენებოდა ბოჰემური ცხოვრებისათვის. XIX-XX საუკუნის მიჯნაზე თბილისი გამოირჩეოდა „არტისტული კაფეებით“. რამდენ რამეს კარგავენ ქართველი და უცხოელი ტურისტები ამ შესანიშნავი ხელოვნების და ისტორიების არცოდნით. გიდის ინტერპრეტაციის შესანიშნავი მაგალითი იქნებოდა „ოფიცერთა სახლის“ სახელით ცნობილი შენობა შოთა რუსთაველის N14-ში, რომელიც 1916 წელს აშენდა. დიდი ზომის სამსართულიანი ნაგებობა ცნობილი არქიტექტორის, დავით ჩისლიევის პროექტით ააგეს. თავდაპირველად შენობაში თბილისის საარტისტო წრე - „ტფილისის კრუჟიკი“ იყო განთავ-

სებული, სარდაფში კი - არტისტული კაფე „არგონავტების ნავი“. კაფე XX საუკუნის ცნობილმა მხატვრებმა - კირილე ზდანევიჩმა, ლადო გუდიაშვილმა და ალექსანდრე ბაჟბუქ-მელიქოვმა მოხატეს. შენობის კოჭების საყრდენი ქალის ქანდაკებები, ეგრეთ წოდებული კარიადიტები, გამოჩენილი ქართველი მოქანდაკის, იაკობ ნიკოლაძის შესრულებულია. 1918 წლიდან ნაგებობის სარდაფში გაიხსნა იმ პერიოდის თბილისში საკმაოდ პოპულარული, ბოჰემური ტიპის სტუდია „არგონავტების ნავი“. სტუდია აკმისტების (პოეტთა თბილისური გილდია) შეხვედრის ადგილს წარმოადგენდა. აქ მოდიოდნენ პოეტები, კომპოზიტორები, ჟურნალისტები, მხატვრები, პოეტები. ქვემოთ თქვენ ნახავთ ნიმუშს, თუ როგორ შეიძლება საექსკურსიო ტექსტის აგება პროფესიონალი ხელოვნებათმცოდნეების - თეა ტაბატაძისა და ნანა ყიფიანის შრომების მიხედვით. საკუთარ კვლევაში თეა ტაბატაძე წერს: **„თეატრი-სტუდია „არგონავტების ნავი“ და კირილე ზდანევიჩის „არგონავტიკა“: 1917-21 წლების ტფილისის სახელოვნებო სივრცეს კირილე ზდანევიჩის შესახებ ამ წიგნის ერთ-ერთმა ავტორმა ნანა ყიფიანმა არტისტული კაფეების ეპოქა უწოდა. მართლაც, 1917 წლიდან გოლოვინის პროსპექტის ერთ მცირე მონაკვეთზე, ერთმანეთის მიყოლებით იხსნება მოდერნისტული არტისტული კაფეები: „ფანტასტიკური დუქანი“ (1917 წლის 12 ნოემბერი), „ფარშევანგის კუდი“ (1918 წლის გაზაფხული), „არგონავტების ნავი“ (1918), „ქიმერიონი“ (1919 წლის დეკემბერი). კაფეები ტფილისის ავანგარდის განსაკუთრებული მიზიდულობის ცენტრი იყო - ავანგარდული ხელოვნების ექსპერიმენტული სივრცე. ტფილისელი და ტფილისში იმხანად მრავლად ჩამოსული მოდერნისტები ყველაზე ხშირად აქ იყრიდნენ თავს. სწორედ აქ, კირილე და ილია ზდანევიჩების, ლადო გუდიაშვილის, იური დეგენის, ალექსანდრე პეტრაკოვსკის, დავით კაკაბაძის, სერგეი სუდეიკინის მიერ მოხატული კედლების ფონზე, გაუთავებლად, იმართებოდა „ფუტურვსეუჩისჩეს“ ხმაურიანი თავყრილობები, პოეტებისა და მსახიობების ბენეფისები, ლექციები, გამოფენები, კონცერტები, ექსპერიმენტული წარმოდგენები და სადაც, როგორც ალექსეი კრუჩონიხი წერს, „არათუ სხვადასხვა მიმდინარეობის პოეტები გამოდიოდნენ, არამედ გამოდიოდნენ ყველა ენაზე, ზაუმისა და ესპერანტოს ჩათვლით“.¹**

¹ ტაბატაძე, კირილე, 2018.

1919 წელს, როდესაც ყველა ეს კაფე ერთდროულად ფუნქციონირებდა, რუსთაველის გამზირი, ოპერიდან დღევანდელ რუსთაველის თეატრამდე, ალბათ, ხმაურიან ხომალდს ჰგავდა. ერთ მათგანს დაარქვეს კიდეც „არგონავტების ნავი“. მის შესახებ 1919 წელს ბორის კორნეევი წერდა: „ტფილისის სამხატვრო ცხოვრება გასულ წელს სხვა მიღწევებთან ერთად ბოჰემური ტიპის სტუდიის – „არგონავტების ნავის“ გახსნივით აღინიშნა. მისი კოლორიტი პეტერბურგის ამ ტიპის დაწესებულებებს – „მაწანწალა ძაღლსა“ და „კომედიანტთა თავშესაფარს“ გვაგონებს, სადაც ყოველივე, კედლის მხატვრობით დაწყებული, განაწესითა და მისი შინაარსით დამთავრებული, საკუთარ მაყურებელზე – პოეტზე, მხატვარსა და მსახიობზე იყო გათვლილი“.¹

არტისტული კაფე, თეატრი-სტუდია „არგონავტების ნავი“ 1918 წლის შემოდგომაზე, ყოფილი „კრუჟოკის“ (Кружок), დღეს რომ „ოფიცერთა სახლს“ ვუწოდებთ, რუსთაველის გამზირის N16-ში მდებარე შენობის სარდაფში გაიხსნა. მისი კედლები კირილე ზდანევიჩმა, ლადო გუდიაშვილმა და ალექსანდრე ბაჟბეუქ-მელიქოვმა მოხატეს. თეატრ-სტუდიის, რომელსაც „ამერიკულ ბარსა“ და ირონიულად „არგონავტების ვარცლსაც“ უწოდებს გრიგოლ რობაქიძე, ერთ-ერთი სალიტერატურო ხელმძღვანელი თავად იყო, მასთან ერთად – სერგეი გოროდეცკი, ტიციან ტაბიძე და ვალერიან გაფრინდაშვილი. თეატრალურ მხარეს იაკობ ლვოვი უძღვებოდა, მუსიკალურს – სანდრო კორონა, ხოლო სახელოვნებო-ვიზუალურს – კირილე ზდანევიჩი. ახალი ლიტერატურული დაჯგუფება – „პოეტების ცეხი“ აქ წარუდგენია საზოგადოებისთვის სერგეი გოროდეცკის.

მე-20 საუკუნის ოციან წლებში, მაშინ, როცა კავკასიის ქედს გადაღმა ბოლშევიკები გაბატონდნენ, ტფილისი და მისი კაფეები, მათ შორის, სტუდია „არგონავტების ნავი“ ბოლშევიზმს გამოქცეული რუსული ინტელიგენციის თავშესაფარად იქცა. ის არ არის ერთადერთი რუსთაველზე. რუსთაველის თეატრის სარდაფში, რომელსაც მაშინ „არტისტული საზოგადოების“ თეატრი ერქვა, ყოფილ რესტორან „ანონას“ სივრცეში იხატება „ქიმერიონი“. მოხატეს 1919 წლის მაისის გამოფენის „რაინდებმა“ – დავით კაკაბაძემ, ლადო გუდიაშვილმა, გამოფენის სხვა მონაწილეებმა და თბი-

¹ ტაბაბაძე, კირილე, 2018. გვ. 123.

ლისის მხატვრული ცხოვრების აქტიურმა შემოქმედებმა - კირილე ზდანევიჩმა, სიგიზმუნდ ვალიშევსკიმ, მოსე და ირაკლი თოიძეებმა. მათთან ერთად და განსაკუთრებული სტატუსით „ქიმერიონის“ მოხატვის საქმეში ჩართულია სწორედ სერგეი სუდეიკინი, ცნობილი რუსი მხატვარი, „მირ ისკუსტვოს“ მეორე თაობის წარმომადგენელი და მსოფლიო მნიშვნელობის კულტურული მოვლენის, პარიზის „რუსული სეზონების“ სპექტაკლების მხატვრული გამფორმებელი. 1917 წლის 12 ნოემბერს პაოლო იაშვილის რუსულად დაწერილ ლექს-ექსპრომტში პირველად გაისმა სიტყვები: „ჩვენი ფანტასტიკური ტფილისი“, რომელიც შემდეგ გრიგოლ რობაქიძის „ფალესტრაშიც“ გაიჟღერებს, როგორც „ფანტასტიკური ქალაქი“ და საბოლოოდ, დამკვიდრდება ხელოვნების ისტორიკოსთა თუ კულტუროლოგთა ტექსტებში, როგორც იმ დროის თბილისის შემოქმედებითი ცხოვრების ამსახველი მხატვრული ეპითეტი. ეს კი სწორედაც გულისხმობს განსხვავებულ მხატვრულ გემოვნებათა ღია და თავისუფალ თანაარსებობას, ერთმანეთთან შემოქმედებით ჭიდილს, თუნდაც ისეთს, როგორიც იყო კაფე-სასადილო „იმედში“ 1918 წელს, სადაც ილია ზდანევიჩის მოხსენებას „ბაუმნი პოემიისა და საერთოდ პოემიის შესახებ“ მოჰყვა მწვავე კამათი სიმბოლისტ „ცისფერყანწილებსა“ და ფუტურისტ „ბაუმნიკებს“ შორის. აქვე იყო „ფუტურისტების სინდიკატის“ წევრთა - ლადო გუდიაშვილისა და კირილე ზდანევიჩის ავანგარდული მხატვრობის გამოფენა, რომელმაც ასევე ვნებათა ღელვა გამოიწვია. დღეს ამ და სხვა არტ-კლუბების ცხოვრებისა და მხატვრული გაფორმების შესახებ ინფორმაციის მწირი ფრაგმენტებია შემოგვრჩა, თუმცა, მაინც შეიძლება ითქვას, რომ ისინი რუსეთის იმპერიის სივრცის ბენაციონალური, ევროპეიზირებული კულტურის ნაწილი იყო.¹

დასკვნები და რეკომენდაციები:

ტურისტული მემკვიდრეობის გიდის პროფესია მოითხოვს ფრიად სერიოზულ თეორიულ და პრაქტიკულ მომზადებას. საუკეთესო საშუალებაა არსებული პრაქტიკის გაზიარება და შემოქმედებითად გადმოტანა. ტურისტულ ფირმებს, განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ზომის საწარმოებს, აქვთ შეზღუდული რესურსები გიდების მოსამზადებლად. შესაბამისად, ეს სერიოზული მუშაობა უნდა გასწიონ ტურისტული გიდების მოსამზადებელმა კურსებმა.

¹ ჩიხლაძე, ქიმერიონი, 2010.

ტურისტული გიდების მოსამზადებელი კურსები უნდა მოიცავდეს:

- ავთენტურობის სრულ თეორიულ კურსს და ისეთი შემთხვევების განხილვას, როცა ობიექტი ვერ იმსახურებს ავთენტურობის სტატუსს;
- ინტერპრეტაციის პრაქტიკულ კურსს, ინტერპრეტაციის საუკეთესო მაგალითების განზოგადებას ეროვნულსა და საერთაშორისო დონეზე;

ტურისტული გიდის ტექსტი უნდა მოიცავდეს:

- ავთენტურობის წერილობით მტკიცებულებას კონკრეტული ძეგლის მაგალითზე;
- გიდის ინტერპრეტაციის ნიმუშს (პრაქტიკული ქეისი);
- ტურიზმის ეროვნულმა ადმინისტრაციამ, პროფესიულმა გაერთიანებებმა და ასოციაციებმა დააწესონ გიდებისთვის პროფესიული კონკურსი ორივე ნომინაციისათვის. გამარჯვებული გიდების დაჯილდოება დაწესდეს გიდების საერთაშორისო დღეს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Cohen E., Authenticity and Commoditization in Tourism, *Annals of Tourism Research*, 1988.
- Tilden F., *Interpreting Our Heritage*, Chapel Hill, NC, USA, 1957.
- თუმანიშვილი დ., ბაგრატის ტაძრის აღდგენის საკითხისათვის, თბ., 2012.
- კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და ისტორიული ქალაქების დაცვა, თბ. 2014. გვ 115-116.
- რეხვიაშვილი ჯ., ბაგრატის რესტავრაციის დაგვიანებული პროგრესი, 2012. [/https://www.radiotavisupleba.ge/a/bagratis-tadzris-restavracia/24622540.html](https://www.radiotavisupleba.ge/a/bagratis-tadzris-restavracia/24622540.html) 28/04/2026
- სანიკიძე თ., ღვაწლი წარსულის მაცხოვრებელი, თბ., 2012.
- ტაბატაძე თ., კირილე ზდანევიჩი 1892-1969, 2018. <https://shorturl.at/RYUbO> 28/04/2026.
- ჩიხლაძე ნ., ქიშკრიანი, 1919-1920 წლებში - დეკადენტ ხელოვანთა არტ-კავე თუ „ახალი ხელოვნების ტაძარი?“, 2010.
- წულაძე ზ., „ახალი“ ბაგრატი მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობა აღარ არის, 2013. <https://www.amerikishma.com/a/bagrati-unesco-georgia/1588408.html> 28/04/2026

Niko Kvaratskhelia,
Doctor of History, Professor,
Professor of Saint Andrew the First-Called Georgian
University of Patriarchate of Georgia

THE ISSUE OF AUTHENTICITY AND INTERPRETATION IN CULTURAL TOURISM

Abstract

The study of authenticity and its interpretation was initiated by the philosopher Martin Heidegger, one of the founders of existentialism. In his fundamental study *Being and Time*, he laid the foundation of the concept of authenticity. The revised edition of Chambers's *Twentieth Century Dictionary* defines authenticity as „quality of being authentic: state of being true or in accordance with fact: genuineness“. Heidegger based the doctrine of authenticity on the necessity of the development of human personality, for which he equipped it with the term *Dasein* to appreciate those subtle existential factors that can simultaneously create it or cause its damage.

Authenticity in tourism should be considered as the need to obtain objective information about an unknown country. The article discusses the issue of authenticity as a case study of the 11th-century Bagrati Cathedral. As for interpretation, guides do not paint a possible picture of reality, but try to provide the user with the most accurate existing picture of reality. Many tour guides emphasize the country's beauty while ignoring its negative aspects. When conducting literary tours, character quotes can also teach customers about culture and local history. Tour guide interpretation is not teaching or „instructing“ in the academic sense; the main thing here is that the guide's narration is enjoyable for the visitors; the text should also be relevant to tourists in its content; the excursion text should be delivered comprehensively so that the visitors can easily perceive it, and finally, the interpretation should have a theme that will be the mainstream.

Keywords: Authenticity in cultural tourism, guide interpretation in cultural tourism, authenticity of cultural heritage, tour guide interpretation framework.

Research Object: This paper aims to select two research topics for research on Authenticity in Tourism and determine the framework for the object selected for „interpretation“ by a tour guide. The word authentic in the context of tourism derives from the Greek word *authentikos*, meaning original or genuine. According to Cohen, authenticity emphasizes the quality of pre-modern life and cultural objects that are free from the influence of Western civilization, are made of natural materials, and are hand-crafted.¹

A tour guide’s interpretation refers to the process of helping visitors understand and appreciate the significance of a place, object, or cultural heritage, more than simply providing facts and figures, aiming to create meaningful connections and emotional engagement between the visitor and the destination. According to Cohen, authenticity emphasizes a quality of objects belonging to pre-modern life and cultures that do not have the influence of Western civilization for curators and ethnographers, as well as being made from natural materials and crafted by hand.

Cultural tourism experiences aim to create intellectual, emotional, and spiritual connections between tourists and attractions. Interpretation is key to establishing these connections between people and heritage. Interpretation was originally defined by Tilden (1957) as an educational activity that aims to reveal to tourists the meanings and relationships of the places they visit and the things they see and do there.²

Methodology: Preference is given to the secondary document/discourse analysis method (desk research), which allows for a more visible representation of the phenomenon under study. It was important to use the participatory observation research method from qualitative research methods. This implies the active participation of the researcher in the group or in the observed situation. Evidence:

1 Cohen, *Authenticity*, 1988, pg. 375.

2 Tilden, *Interpreting*, 1957, pg. 29.

The author was an active guide from 1974-2004; winner of the „Best Guide“ in the 1982 Republican competition. Author of textbooks: The Art of the Guide (Publishing House Saunje 2012); Excursion Case. Considering the fact that a guide must possess both theoretical knowledge and practical skills, it is not difficult to conclude how important it is to master practical skills for research.

The problem of authenticity on the example of Bagrati Cathedral (11th century):

To prepare an excursion text, a guide needs extensive theoretical material and analysis of the opinions of practicing researchers and experts. The history of the inscription and de-inscription of the Bagrati Cathedral on the World Heritage List is as follows: Georgia joined the World Heritage Convention in 1992, thus gaining the right to submit the first nominations. Three monuments were inscribed on the World Heritage List:

1. Bagrati Cathedral and Gelati Monastery (date of inscription 1994);
2. Historical Monuments of Mtskheta (1994);
3. Upper Svaneti, namely, Chazha, Ushguli Community (1996).

Inscribing a tangible or intangible monument on the World Heritage List is a long process that involves many steps: the first is signing the Convention and obtaining the status of a country. At the next stage, the Member State prepares a list of those cultural and natural heritage monuments on the territory of the country that it considers to be of „outstanding universal value“. After the selection, the country must prove that the management plan for the proposed monument is being implemented correctly and that the authenticity of the monument is being maintained in accordance with the relevant requirements. Georgian scientists have done a great deal of work, the result of which was the inclusion of the monument in the UNESCO list in 1994. Then the issue of restoring the Bagrati Cathedral arose, as the famous art historian Dimitri Tumanishvili writes: In 1989-1990, the issue of fully restoring the Bagrati Cathedral was raised. In his opinion, three points of view emerged from the very beginning regarding the idea of restoration:

A. Restoration is possible and necessary (incidentally, this opinion was expressed by Ms. Rusudan Mepisashvili, which is worth considering due to her scientific experience and also because she

would not contradict Mr. Vakhtang Tsintsadze; therefore, this should have been her opinion)

B. Restoration is unacceptable because it will violate authenticity, leading into the realm of vain fantasy, and it is much better to preserve the ruins, with their authenticity and romantic charm.

C. Restoration is necessary because the church is, first of all, a place of prayer and worship. Bagrati Cathedral, with its historical significance, is a symbol of a united Georgia, and its being in ruins is bad for national self-awareness and public consciousness.¹

In 2009, intensive work began to restore the Bagrati Cathedral. Some art historians had unfounded fears about the appropriateness of the restoration. Professor Tamaz Sanikidze writes: A monument, especially one like the Bagrati Cathedral, should have its history written on it. If this were not the case, nothing would have prevented the Greeks from restoring the Parthenon, the Romans at least some of the buildings of the Roman Forum, the Egyptians the temples of Karnak and Luxor, and numerous valuable historical remains. It does not happen because they know that tinkering with historical relics rarely brings good results. The modern Bagrati Cathedral certainly cannot be considered such a rarity.²

Bagrati is in danger. When a monument is in danger, it is transferred to the List of Endangered Heritage. Restoration work on Bagrati was completed in 2012. On June 22, 2012, Minister of Culture and Monument Protection Nika Rurua introduced a project to the public with the following words, to dispel incompetent opinions and disinformation: „Naturally, such projects are always accompanied by a thousand kinds of rumors, a thousand kinds of gossip. In many cases, destructive actions, because there are forces that really want to create division in Georgia for any reason, politicize any topic, and turn any subject into a prerequisite for dispute and strife“.³

Thus, a political component entered discussions of Bagrati Cathedral, an unresolved dilemma to this day. Unfortunately, political and social processes in Georgia, caused by both opposing forces operating in the country and the obvious interference of foreign finances,

1 თუმანიშვილი, ბაგრატის, 2012, გვ. 81-82.

2 სანიკიძე, ღვაწლი, 2012, გვ. 12.

3 რეხვიაშვილი, ბაგრატის, 2012.

are openly conducted to confront society with an intolerant attitude towards different opinions. The same processes are taking place in science, culture, sports, tourism, and various spheres of human activity. It is difficult to name a fact, event, political, or social activity that would be perceived by society in the same way. The issue of removing the magnificent monument of cultural heritage, Bagrati, from the UNESCO list, unfortunately, has also become one such issue.

The UNESCO World Heritage Committee asserts that the Bagrati Cathedral has lost its authenticity and does not meet the criteria for which it was included in the World Heritage List in 1994. On July 12, 2017, at the 41st session of the UNESCO World Heritage Committee in Krakow, a decision was made to remove the monument from the UNESCO list and to leave Gelati.¹

The verdict of the professionals who established authenticity turned out to be so strict. In the heated discussions on this issue, most professionals agreed that the restoration of the church caused the loss of authenticity. „Do they know the exact size of the dome? Do you know how much a centimeter matters? No one knows how much is authentic! Tsintsadze had a plan to finish it, but they told him, no, stop. When this gentleman arrived from Italy (meaning Italian expert Andrea Bruno, N.K.) I want to ask, when one tenth of the monument remains, and everything else will be new, is this Bagrati?“ art historian Gogi Khoshtaria told Radio Liberty in an interview.²

In conclusion, for tour guides and those who introduce foreigners to Georgian culture, objective information is important, as voiced by Kishore Rao, Director of the UNESCO World Heritage Center, in an interview with Voice of America: „Since the Bagrati Cathedral was inappropriately reconstructed, UNESCO experts have determined that its outstanding, universal value has been lost, which cannot be restored. Therefore, they recommend that the Gelati Monastery be allowed to independently express its outstanding, universal value. For this, re-nomination, that is, the proposal of a new title, a new nomination by the Georgian government, which will represent the Gelati Monastery, and in this case, the Bagrati Cathedral will no lon-

1 41st session of the World Heritage Committee. Krakow, Poland. 2-12 July 2017.

2 რევიზიონი, ბაგრატის, 2012.

ger be part of it“.¹

Interpretation opportunities in architectural tours. In the case of interpretation, a guide needs knowledge of the theoretical framework of interpretation, and preferably collects interesting materials about the given object. The guide's text should be a compilation of existing materials. The guide's narration cannot be considered plagiarism, and it is not necessary to indicate the sources used. The main attraction of the Georgian capital lies in its landscapes and architecture, grounded since time immemorial in a harmonious mix of the two. The city is full of religious landmarks, with houses of prayer of different religions coexisting side by side: Georgian Orthodox, Armenian-Gregorian, the Russian churches of Alexander Nevsky and Mikhail of Tver, Roman Catholic churches on both banks of the Mtkvari, a Muslim mosque, a Jewish synagogue, a German church and hospice, etc.

Tbilisi has preserved exciting caravanserais that once fulfilled three to four functions at once: receiving guests in residential hotel rooms, storing trade goods in the basements, organizing a shopping center, mainly on the first floor, and sometimes tending to camels. However, it is almost impossible to show the whole picture characteristic of a caravanserai to a tourist today.

Tbilisi's unique wooden balcony residential houses are what is visible and what city guides show with love. The city's 19th-century entrance halls are magnificent, well-preserved, and well-thought-out as part of an excursion text. It is relatively difficult to show the second attribute of a Tbilisi residential house, Tbilisi cellars, while in European capitals it is customary to examine them in detail. Indeed, wine cellars occupy an important place in European cities.

Wine cellars used to underpin the country's bohemian lifestyle. At the turn of the 20th century, Tbilisi was known for its artistic cafés. A lot is lost for Georgian and foreign tourists because of their unawareness of the wonderful art and history. An excellent example of a guide's interpretation is the building known as the Officers' House at 14 Shota Rustaveli Street, built in 1916. The large three-story building was designed by the famous architect David Chisliev. Initially,

¹ შულაძე, „ახალი“, 2013.

the building housed the Tbilisi Art Circle, with the Argonauts' Ship café in its basement. The café was painted by famous 20th-century artists Kirill Zdanevich, Lado Gudiashvili, and Aleksandr Bazbeuk-Melikov. The female statues supporting the building's spires, the so-called Caryads, were created by the famous Georgian sculptor Iakob Nikoladze. Since 1918, the building's basement has been home to the Argonauts' Boat, a bohemian studio quite popular in Tbilisi at the time. The studio was a meeting place for the Acmeists (Tbilisi Guild of Poets), bringing together composers, journalists, artists, and poets. Below you will find a sample of how an excursion text can be constructed according to the works of professional art historians Tea Tabatadze and Nana Kipiani. In her own research, Tea Tabatadze writes: „theater-Studio Argonauts' Ship and Kirill Zdanevich's Argonautica“: Nana Kipiani, one of the authors of this book about Kirill Zdanevich, called the artistic space of Tbilisi in 1917-21 the era of artistic cafés. And indeed, since 1917, on a small section of Golovin Avenue, modernist artistic cafes opened one after another: Fantastic Shop (November 12, 1917), Peacock's Tail (spring 1918), Argonauts' Ship (1918), Chimerioni (December 1919). Cafés were hubs of special attraction for the Tbilisi avant-garde, an experimental space for avant-garde art. They embraced Modernists from Tbilisi and visitors coming in droves. Against the backdrop of the walls painted by Kirill and Ilia Zdanevich, Lado Gudiashvili, Yuri Degen, Sergey, Alexander Petrakovsky, David Kakabadze, and Sergey Sudeikin, noisy Futurist gatherings, benefit shows for poets and actors, lectures, exhibitions, concerts, and experimental performances took place. As A. Kruchonikh writes, „not only did poets of various trends perform, but they performed in all languages, including Zaumi and Esperanto“.¹ In the 1920s, when the Bolsheviks were gaining power across the Caucasus Mountains, Tbilisi and its cafés, including the Argonauts' Ship, became a refuge for Russian intellectuals fleeing Bolshevism. It is not the only one on Rustaveli. In the basement of Rustaveli Theater, called then the Theater of the Artistic Society, the former restaurant Annona is occupied by Chimerioni. It was painted by the Knights of the May 1919 Exhibition: Davit Kakabadze, Lado Gudiashvili, other

¹ ტაბატაძე, კირილე, 2018.

participants of the exhibition, and active creators of Tbilisi's artistic life: Kirill Zdanevich, Sigismund Valishevsky, Mose, and Irakli Toidze. Along with them and with a special status, Sergei Sudeikin, a famous Russian artist, a representative of the second generation of the Mir Iskustva movement and the artistic designer of the performances of the Russian Seasons in Paris, a cultural event of world importance, was involved in the painting of „Kimeron“. On November 12, 1917, in an impromptu poem written in Russian by Paolo Iashvili, the words Our Fantastic Tbilisi were first heard, later to be featured in Grigol Robakidze's Palestra as a fantastic city and eventually become established in the texts of art historians and cultural studies experts as an artistic epithet reflecting the creative life of Tbilisi at that time. This implies the open and free coexistence of different artistic tastes, a creative struggle with each other, even such as the one that took place in the café-canteen „Imedi“ in 1918, where Ilya Zdanevich's report On Zaumni Poetry and Poetry in General was followed by a heated debate between the symbolist Tsipsperkantseli and the futurist Zaumniki poets. There was also an exhibition of avant-garde painting by members of the Futurist Syndicate: Lado Gudiashvili and Kirill Zdanevich, which also caused a stir of passions. 8 Today, only scant fragments of information about the life and artistic design of these and other art clubs have survived to us, although it can still be said that they were part of the supranational, Europeanized culture of the Russian Empire.

The art space of Tbilisi between 1917 and 1921 is called the Era of Artistic Cafés by Nana Kipiani, one of the authors of the book dedicated to Kirill Zdanevich. Indeed, starting from 1917, Modernistic artistic cafés opened one by one on a little section of the Rustaveli Avenue. Those were Fantastic Tavern (November 12, 1917), the Parshevangis Kudi/The Peacock Tail (spring of 1918), Argonauts' Ship and Chimerioni (December 1919).

Those cafés, the experimental area for the avant-garde art, were hubs of particular attraction for the Tiflis avant-gardists. It was here that local and numerous foreign Modernists used to gather often. It was here, against the background of the walls painted by Kirill and Ilya Zdanevichs, Yuri Degen, Ser Gei, Alexander Petrakovski, David

Kakabadze, and Sergei Sudeikin, that the never-ending noisy gatherings of Futurists, benefit performances of poets and actors, and lectures, exhibitions, concerts, and experimental shows were held, while, according to A. Kruchyonykh, „it was not just that the poets addressing the audience were the adherents of various trends, but their addresses were made in all of the possible languages, Zaum and Esperanto inclusive“.

In 1919, with all of those cafés open, Rustaveli Avenue, between the Opera House and today’s Rustaveli theater, must have resembled a noisy boat, and one of those cafés was even named Argonauts’ Ship. Boris Korneev wrote about the café in Kuranty/Chiming Clock magazine (1919, No3-4): „Last year the opening of Argonauts’ Ship, a studio of bohemian type, was one of the achievements of the artistic life of Tiflis“. It was as charming as the places of the same type in Petersburg: The Stray Dog and Shelter for Comedians, where everything, whether murals, routine, or the contents thereof, was designed for its particular public: poets, artists, or actors“.

Artistic café or studio theater Argonauts’ Ship opened in the autumn of 1918, in the basement of the building of the former Kruzhok, now called the Officers’ House, at 16 Rustaveli Avenue. Its walls were painted with murals by Kirill Zdanevich, Lado Gudiashvili, and Alexander Bazhbeuk-Melikov. The studio theater was also called an American Bar and, jokingly, the Tub of the Argonauts by Grigol Robakidze, one of the literary supervisors thereof, together with Sergei Gorodetski, Titian Tabidze, and Valerian Gaprindashvili. The theatrical aspect was led by Yakov Lvov, musical by Sandro Corona, while the art-and-visual side was led by Kirill Zdanevich. It was here that a new literary group, The Guild of Poets, was publicly presented by S. Gorodetski. The paper and magazine news of those days say that the Argonauts’ Ship staged The Abkhazian Poem by Akaki Tsereteli, translated by Gorodetski, one-act plays by Kuzmin: Two Shepherds and A Nymph in a Hut forbidden by the royal censure of Russia, also sketches by Gorodetski: Aneri and Montain, Tenor and Reviewer, and Boy from Harem, also hosting a show of composer Nikolai Cherepnin along with benefit performances of Kirill Zdanevich and Sandro Corona, designed, according to Yuri Degen, „with wonderful scenery“

by Kirill Zdanevich.¹

Conclusions and recommendations:

The profession of a heritage tour guide requires very serious theoretical and practical training. The best way is to share and creatively translate existing practices. Travel agencies, especially small and medium-sized enterprises, have limited resources to train guides. Accordingly, this serious work must be carried out through tourist guide training courses.

Training courses for tourist guides should include:

- A full theoretical course on authenticity and a discussion of cases when an object does not deserve the status of authenticity
- A practical course on interpretation, generalization of the best examples of interpretation at the national and international levels

The text of a tourist guide should include:

- Written evidence of authenticity on the example of a specific monument
- A sample of the guide's interpretation (practical case)

The National Tourism Administration, professional unions, and associations should establish a professional competition for guides for both nominations. The awarding of the winning guides should be established on International Guide Day.

¹ ჩიხლაძე, ქიმეროიანი, 2010.

Bibliography:

- Cohen E., Authenticity and Commoditization in Tourism, *Annals of Tourism Research*, 1988.
- Tilden F., *Interpreting Our Heritage*, Chapel Hill, NC, USA, 1957.
- თუმანიშვილი დ., ბაგრატის ტაძრის აღდგენის საკითხისათვის, თბ., 2012.
- კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და ისტორიული ქალაქების დაცვა, თბ. 2014. გვ 115-116.
- რეხვიაშვილი ჯ., ბაგრატის რესტავრაციის დაგვიანებული პროგნოზი, 2012. [/https://www.radiotavisupleba.ge/a/bagratis-tadzris-restavracia/24622540.html](https://www.radiotavisupleba.ge/a/bagratis-tadzris-restavracia/24622540.html) 28/04/2026
- სანიკიძე თ., ღვაწლი წარსულის მაცხოვრებელი, თბ., 2012.
- ტაბატაძე თ., კირილე ზდანევიჩი 1892-1969, 2018. <https://shorturl.at/RYUბ0> 28/04/2026
- ჩიხლაძე ნ., ქიმერიონი, 1919-1920 წლებში - დეკადენტ ხელოვანთა არტ-კაფე თუ „ახალი ხელოვნების ტაძარი?“, 2010.
- წულაძე მ., „ახალი“ ბაგრატი მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობა აღარ არის, 2013. <https://www.amerikiskhma.com/a/bagrati-unesco-georgia/1588408.html> 28/04/2026